

VEÐURLAG

Mannaskapt útlát av CO₂, CH₄, N₂O og sokallaðu F-gassunum, elva til eina enn størri upphiting av jørðini. Orsakað av mannaskaptu útlátunum av veðurlagsgassi, er miðalhitin á jørðini síðstu 100 árinum øktur við umleið 0,7°C.

Góð 750.000 tons av CO₂ vórðu leidd út í Føroyum í 2008. At brenna olju er størsta keldan til útlát av veðurlagsgassi í Føroyum. Heili 93% av útlátinum stava beinleiðis frá orkunýtsluni í samfelagnum. Føroyska útlátið av veðurlagsgassi er tí í stóran mun tengt at oljunýtsluni.

tons fyri hvønn føroying í 1992. Gongdin síðani aldar-skiftið hevur verið ein stóðugur vøkstur í útlátinum fyri hvønn føroying, og í 2011 var útlátið fyri hvønn før-

oying voksið til 15,7 tons. Til samanbering kann nevast at miðal útlátið í Evropa er 7,1, í Danmark 8,2, í Finnlandi 9,8, í Grønlandi 10,7, í Íslandi 11,5, í Noregi 8,9, í Svøríki

5,9. Føroyar liggja við øðrum orðum væl omanfyri grannalond okkara og hava fimt hægsta útlát fyri hvønn íbúgva í Evropa, aftanfyri Gibraltar, Montenegro,

Luksemburg og Malta.

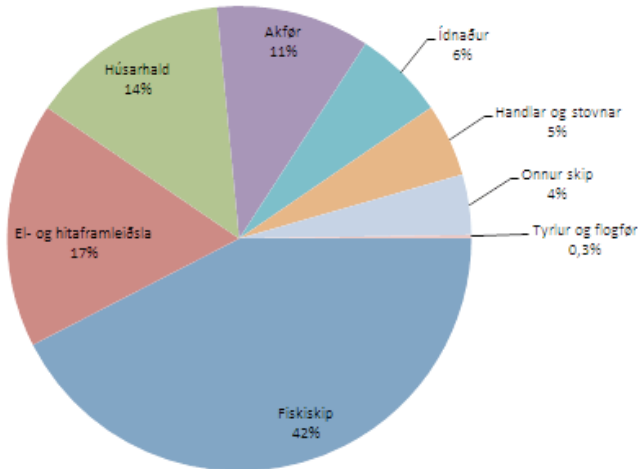
Almennir føroyski veðurlagsspolitikkurin er at skerja útlátið við 20 prosentum innan 2020 í mun til útlátið í 2005.

Sambært umhvørvisstovuni er stóri syndarin innan føroyska dálking oljan. Í 2013 stávaðu 94 prosent av samlaða útlátinum av vakstrarhúsgassi í Føroyum frá brenning av olju. Fýra prosent stávaðu frá landbúnaði, serliga neytahaldi, og tvey prosent frá útláti av sokallaðum sterkum vakstrarhúsgassum.

Tað er tí eyðsæð, at skulu føroyingar minka um útlátið, er tað innan orkunýtsluna, at broyting skal fara fram, og lyklaorðið í hesum samanhangi er at minka um nýtsluna av olju. Um málið hjá at minka um útlátið við 20 prosentum í 2020 í mun til 2005 skal røkkast, má nýtslan av olju minkað úr 226.000 tons um í 2005 til 190.000 tons í 2020.

Jarðfeingi hevur seinastu tíðina tosað nógv um elektrifisering av upphiting og ferðslu. Hetta merkir at nýta elorku heldur enn olju til at hita hús og bygningar við, umframt at nýta el- og hybridbilar í størri mun enn higartil. Nýggja vindmyllulundin í Húsahaga, er eitt stórt framstig á hesi kósini. Umframt at spara SEV umleið 10.000 tons av olju árliga, sum svarar til 30.000 tons í CO₂-útláti, fer elektrifiseringin av upphiting og ferðslu at minka um nýtsluna av olju til upphiting í húsarhaldum og stovnum enn meiri. Skal málið um lækking innan 2020 røkkast, má nýtslan av olju til upphiting fara niður í eina helvt í mun til 2005. Góðu tíðindini eru, at útlátið av vakstrarhúsgassum frá húsarhaldum er nógv minkað síðani 1990 og er í stóðugari minking.

Umhvørvisstovan hevur lagt upp til, at í 2020 skulu 75 prosent av elframleiðsluni vera frá varandi orkukeldum. SEV hevur havt sum mál, at

Útlát av vakstrarhúsgassi, skipað eftir brúkarabólkum, 2013

í 2015 skulu 55 prosent vera frá varandi orkukeldum. Við vindmyllulundini í Húsahaga, stáva nú um 60 prosent av elframleiðsluni hjá SEV frá varandi orkukeldum. Tó vísa tøl frá Umhvørvisstovuni, at útlátið frá elframleiðsluni er økt við 22 prosentum í mun til 2005.

Nógv tann størsti slúkarin av olju í Føroyum eru føroysku skipini. Gott og væl 42 prosent av allari oljunýtsluni í føroyska samfelagnum stava frá fiskiskipunum.

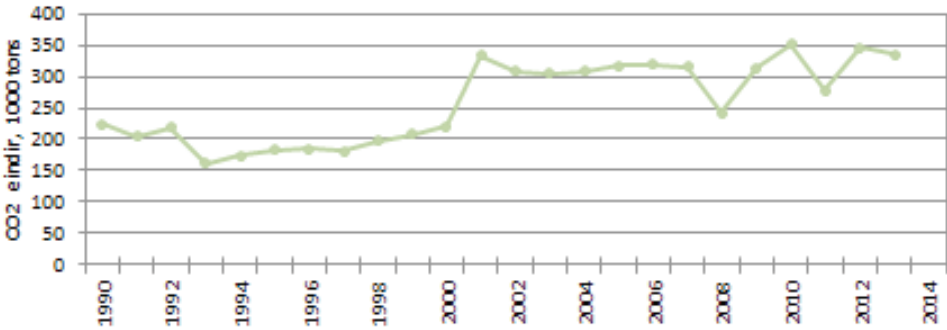
So seint sum í 2013 segði Umhvørvisstovan, at fiskiskipini fóru at vera altavgerandi, um Føroyar skuldu røkka málinum at skerja vakstrarhúsgass-útlátið við 20 prosentum innan 2020 í mun til útlátið í 2005. Umhvørvisstovan heitir tí á reiðararnar, um at seta sær sum mál at fremja orkuoptimering og at brúka orkusparandi loysnir fyri at tryggja kappingarføri í fiskivinnuni. Í løtuni sær stak væl út, tí útlátið í 2013 er 18 prosent minni enn í 2005. Sannleikin er tó, at tølini fyri fiskivinnuna er sera sveiggjandi, og tað tykist, sum at tað er tilvild heldur enn tilvitan, ið avgerð, hvussu útlátið frá fiskiskipunum er frá ári til ár. Tað er oljunýtslan, ið avgerð útlátini, men ilt er at siggja, um reiðarar hava tikið nøkur ítökilig stig til at minka um útlátið.

Veðurlagsnevndin hjá

ST kemur eisini við nøkrum heilt greiðum boðum til tey ríku londini í heiminum. Nýtslan má lækka við fleiri prosentum komandi ártíggjuni. Brúksmentanin í ríku londunum er skaðilig fyri jørðina, og tann einstaki brúkarin má gerast meiri tilvitaður um, hvørja ávirkan hansara val hava á náttúruna.

Veðurlagsnevndin hevur eisini eina áheitan til tey oljuframleiðandi londini og teirra, ið vóna at fara undir oljuframleiðslu, sum Føroyar. Latið oljuna liggja! Veðurlagsnevndin metir, at um vit skulu røkka málinum, um at skerja útlátið við millum 40 og 70 prosentum innan 2030, so kunnu einans millum 14 og 27 prosent av longu funnu orkugoymslunum, tað er olja, kol og gass, gagnnýtast. Og sjálvst um vit lata allar orkugoymslurnar liggja í frið, so kunnu vit einans gagnnýta umleið helvtina av olju- og gassgoymslunum í undirgrundini.

Skulu vit fylgja tilmælinum frá veðurlagsnevndini, sær tað tí út til at tað spækir fyri føroyska oljuævin-týrinum.

Útlát av vakstrarhúsgassi frá fiskiskipum 1990 til 2014

fiski. Hetta vil í sjálvum sær føra til eitt minni útlát, sigur hann. - Gongda leiðin er at hava færri skip í vinnuni ella nýta somu skip til fleiri ting. Harumframt vóna vit, at trýstið eftir úrslitabetri veiðu leiðir til eina endurnýggjan av fiskiflotanum, so vit fáa fleiri nýggj skip, ið vanligu nýta minni orku enn eldri skip, sigur Jacob Vestergaard, landsstýrismaður í fiskivinnu- og umhvørvismálum.

Kemur ikki upp á tal at lata oljuna liggja

Sum nevnt í greinini, mælir veðurlagsnevndin hjá ST til, at triggir fjórðingar av ógagnnýttu oljugoymslunum verða liggjandi í undirgrundini, fyri at avmarka um útlátið av vakstrarhúsgassum. Johan Dahl, landsstýrismaður í oljumálum, sigur, at tað ikki kemur upp á tal at lata oljuna liggja í føroysku undirgrundini. - inntil vit finna eina aðra varandi orkukeldu, og tað vita vit fer at taka mong ár, so verður oljan verandi ein týðningarmikil partur av øllum samfelagsvirksemi. Vit fara at taka øll neyðug atlit at náttúru og umhvørvi í okkara oljuvirksemi, meðan vit útvinna oljuna fyri samfelagsins besta. Men tað kemur ikki upp á tal at lata hana liggja í frið, sigur hann. Johan Dahl vísir eisini á, at tøknil og tryggin er ment nógv seinastu árinum, so vandin fyri einum stórra oljuleka, tó at hann altíð er til staðar, er nógv minkaður seinastu árinum. - Á øllum oljuleiðum í okkara parti av heiminum eru sera strong trygdarkrøv til oljuvinnuna, og vit tryggja okkum sjálvandi, at hesi eisini eru galdandi á føroyskum øki, sigur Johan Dahl, landsstýrismaður í oljumálum.